

Hyllekrogs herligheder

Sydspidsen af Lolland har afsløret sig som et dansk forårstræksted i sværvægtsklassen med store tal for trækkende havdykmåger, dværgmåger og terner

Efter at have talt trækfugle ved Kongelunden i 28 år flyttede Preben Berg i 2007 til Sydsjælland. Med uformindsket interesse kastede han sig nu over fugletrækket ved Hyllekrog på Sydlolland, som indtil da kun var sporadisk registreret. Fra obsposten ved Brundragene blev Preben Berg i 2008 og 2009 vidne til et omfattende vandfugletræk gennem Femern Bælt og landfugletræk på tværs af bæltet, som for flere arters vedkommende var i særklasse efter danske forhold.

Tilbage i tiden er der meget få observationer om foråret fra Hyllekrog, der er sydspidsen af Lolland.

Enkeltstående observationer på op til 32.000 ederfugle og 1.000 musvåger i løbet af en dag vidner dog om lokalitetens formåen som træklokalitet.

Når man kigger på et kort over Femern Bælt kan man let få associationer i retning af Falsterbo og Stevns med Hyllekrog som et svar på Falsterbo og den tyske ø Femern som svaret på Stevns.

Der er kun cirka 18 kilometer over Østersøen fra Femern til Lolland. Umiddelbart lugter dette forhold lidt af rovfugl. Desuden skal en lang række vandfugle om foråret forbi området fra Tyske Bugt og ind i Østersøen.

I 2008 blev Hyllekrog testet i form af 33 dage med observationer i perioden marts, april og maj, hvilket gav nogle særdeles fine tal for en lang række arter.

For eksempel bød 24. april på 3.403 dværgmåger og 11. maj gav 360 trækkende sortterner. Det var derfor med stor optimisme, at 2009 blev dækket med 82 dage i tiden 6. marts til 10. juni.

I de følgende afsnit vil jeg sammenfatte trækket på udvalgte artsgrupper ud fra mine foreløbige erfaringer på dette forårstræksted i den nationale sværvægtsklasse.

MANGE SORTSTRUBEDE LOMMER OG BLISGÆS

Foråret 2009 gav 4.200 lommer med 837 eksemplarer på den bedste dag 20. april. Det var bemærkelsesværdigt, at cirka en fjerdedel af lommerne var sortstrubede, hvilket ikke er normalt i Danmark.

Som regel blev de fleste lommer set i ganske svag vind. Lappedykkerne gjorde også væsen af sig 20. april med 97 gråstrubede.

Blandt de ”grå” gæs gør blisgåsen sig mest bemærket ved Hyllekrog med træktaal på 500-1.000 eksemplarer enkelte dage. Hovedtrækket af

forårets blisgæs går dog sydpå over Tyskland.

For brantagæssenes vedkommende ligger lokaliteten heller ikke ideelt, da deres hovedrute om foråret går længere nordpå over Sydsjælland.

En del bramgæs og mørkbugede knortegæs kan dog ses alligevel, men rigtig mange bramgæs krydser ind over land, før de kommer til Rødbyhavn.

Knortegæssene er derimod flinke til at følge kysten og først krydse ind over land, når de kommer til roden af Hyllekrogtangen. I lighed med mange andre arter er knortegæssene på de store dage ikke bundet til vand, men krydser ofte ind over land ved Rødbyhavn. Den bedste vindretning for brantagæssene er en god medvind fra SV eller V.

OP IMOD EN HALV MILLION DYKÆNDER

Svømmeændere på direkte forårstræk har aldrig præsenteret høje tal på danske træklokaliteter, og heller ikke Hyllekrog byder på de store

I alt fem gange i tiden 20. april – 2. maj sås over 1.000 trækkende dværgmåger på en dag ved Hyllekrog i 2009. Dværgmåge, *Larus minutus*, 9. maj 2008. Foto: John Larsen

AF PREBEN BERG

Tre dage med over 100 trækkende sortstrubede lommer sås i løbet af foråret. Sortstrubet Lom, *Gavia arctica*, Keuruu Keuruselkä, Finland, den 7. maj 2006. Foto: Markku Saarinen

forårstotaler for svømmeænderne. Niveaet ligger på 2.407 pibeænder, 1.473 krikænder, 64 knarænder og 539 skeænder i løbet af et forår.

Situationen er ganske anderledes hos havets dykænder, hvor især ederfugl er dagtrækker. På trods af op imod 400.000 ederfugle på et forår kan Hyllekrog dog ikke helt følge med Gedser, hvad angår denne art. Forklaringen ligger tilsyneladende i nogle meget store raste- og fourageringspladser for ederfugle øst og vest for Femern. Ederfuglene kommer først indenfor synsvidde fra de danske kyster ved Gedser, hvorfor tallene bliver noget større der.

Helt modsat forholder det sig med sorttænderne, hvor der ikke bliver set mange ved Gedser. Trækket gennem Femern Bælt foregår primært midt ude i bæltet og oftest samtidigt med, at man skal tælle tusindvis af ederfugle, som kommer i strandkanten. At der ikke ses de store mængder af sorttænder ved Gedser skyldes muligvis, at dykænderne drejer syd om forhindringen havvindmølleparken Rødsand 1, så trækket foregår nærmere Tyskland.

Den gamle sang om at hovedtrækket finder sted i april er helt forkert på disse kanter, da alle de store dage med havets dykænder ligger i marts.

For de fleste arter af havdykænder er trækket tit mest intenst i svage eller vestlige vinde, og de helt store dage med ederfugle forekommer ofte de første dage efter omslag til vestenvind.

ROVFUGLETRÆK PRIMÆRT IND VED RØDBYHAVN

Trækket af rovfugle gav ikke helt så meget som først forventet, da det viste sig, at vinden skal være i NV og V og helst mindst jævn vind, for fuglene kommer ind over Saksfjed og Hyllekrog.

En vind fra SV bevirker, at rovfuglene primært flyver ind over land længere oppe ad kysten mod Rødbyhavn.

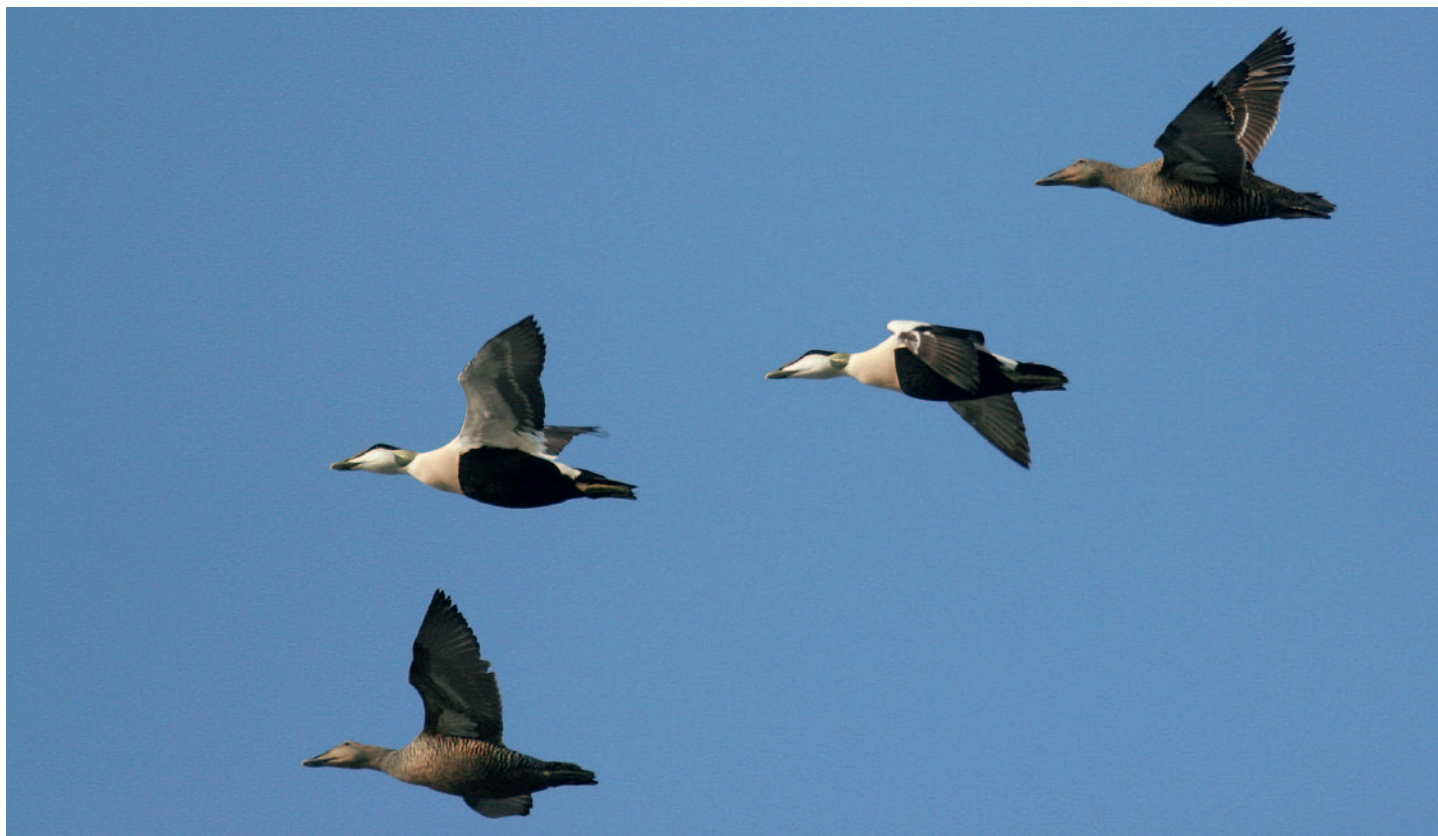
Ved vinde fra SSV og NØ er stedet for indtræk i endnu højere grad Rødbyhavn eller vest for byen. Hvis man er til rovfugle, bør man derfor som udgangspunkt holde sig til Rødbyhavn, hvis høje bygninger tilsyneladende virker som pejlemærker for rovfuglene.

I 2008 blev der 11. maj set 485 hvepsevåger, men i 2009 lød totaltallet for hvepsevåger på blot 182 individer.

Ellers var niveaet på rovfuglefronten: sort glente 4, rød glente 48, havørn 10, rørhøg 53, hedehøg 2, lille skrigørn 1, musvåge 2.073 og dværgfalk 12, men som antydnet kan en sæson med udpræget vestenvind få tallene til at se helt anderledes gode ud ved Hyllekrog.

Knortegås: Sammen med tallene fra Rødby Havn sås omkring 45.000 trk. Foto: Preben Berg

Ederfugl: Stedet er god for en håndfuld dage med mere end 20.000 trk. på et forår. Foto: Preben Berg

Art	Forårstotal 2009	Dagsmax.
Rødstrubet lom	2.900	20/4 447
Sortstrubet lom	1.057	20/4 322
Gråstrubet lappedykker	281	20/4 97
Bramgås	41.458	7/5 16.230
Mørkbuget knortegås	34.381	27/5 17.188
Ederfugl	227.798*	21/3 40.550
Havlit	2.623	20/4 1.053
Sortand	53.403	17/3 7.370
Musvåge	2.073	18/3 950
Islandsk ryle	6.232	27/5 3.725
Alm. ryle	7.526	27/5 2.625
Lille kobbersnepe	5.367	27/5 4.895
Almindelig kjove	57	2/5 7
Dværgmåge	10.770	2/5 2.121
Fjordterne	1.974	16/5 1.091
Havterne	7.217	2/5 2.310

Udvalgte eksempler på forårstotaler og dagsmax. i 2009 ved Hyllekrog.

* flere udækkede dage i månedskiftet marts/april (grundet forfatteren var bortrejst), hvor der bl.a. er blevet talt 70.000 på en dag ved Rødby Havn (kilde: DHI).

STORSTILET TRÆK AF ARKTISKE VADEFUGLE

Storspoven er klart den almindeligste vadefugl på træk i perioden marts til midt i maj. I 2008 gav 25. april hele 2.138 trækkende storspover, men i 2009 var der underligt få storspover, da totalen det år kun blev på 942 individer.

Det arktiske træk var derimod helt uden sidestykke især den 27. maj, da der blev set mindst 40.000 vadere ved Rødbyhavn og Hyllekrog.

Det er værd at bemærke, at trækket ved Rødbyhavn blev fulgt med radar i forbindelse med de igangværende miljømæssige undersøgelser af en kommende fast forbindelse over Femern Bælt.

Ved Hyllekrog blev der uden hjælp af rader fundet 12.155 vadefugle fordelt på 680 strandhjejler, 3.725 islandske ryler, 2.625 almindelige ryler, 4.895 eksemplarer af lille kobbersnepe og 230 ubestemte vadere.

Ved Rødbyhavn er de præcise data ikke oplyst endnu, men omkring 15.000 lille kobbersnepe og cirka 22.000 ubestemte store vadefugle blev registreret.

Trækket foregik over det meste af dagen i en hård vind fra V og VSV. Størstedelen af vaderne trak noget overraskende direkte ind over land ved Rødbyhavn.

Om dage som denne bliver en årlig tilbagevendende begivenhed må tiden vise. Det er dog ikke for nybegyndere at finde og bestemme disse mængder af fugle. Vadefugletræk af hovedsagelig almindelige og islandske ryler fortsatte en uges tid ind i juni, hvor trækket var koncentreret i aftentimerne og primært passerede langs kysten.

MASSIVT TRÆK AF DVÆRGMÅGER

Hyllekrog er dværgmågens danske træksted nummer 1. Forårstotalen

for arten blev i 2009 på hele 10.770 fugle, mens der blev registreret 4.041 trækkende dværgmåger i 2008.

Trækretningerne ved Hyllekrog svinger meget – også i løbet af den samme dag – mellem ØNØ og SSØ.

I mange tilfælde virker det som om, at hovedparten af dværgmågerne bare er oppe og sige ”hej” ved det sydlige Lolland, hvorefter de igen forsvinder i en sydøstlig retning. Dette bliver bekræftet af, at der ved Gedser ses betydeligt færre fugle, selvom odden stikker mere sydligt end Hyllekrog. De fugle, som krydser over Hyllekrogtangen, fortsætter mod ØNØ og Ø og rammer tilsyneladende kysten ved Falster omkring Skelby.

Trækket af Dværgmåger går i stor stil nede over kontinentet. Der raster mange fugle i de tyske søer. For eksempel blev der cirka 70 kilometer SSV for Hyllekrog i Mechower See registreret 2.800 dværgmåger 14. april 2009.

Hvorfor mange af de tyske fugle ikke bliver set i større omfang ved Gedser, er umiddelbart mystisk.

Bedste vindretning for dværgmåger er svag eller jævn vind fra en sydøstlig retning. Hård SØ, som er gunstig om efteråret, er derimod ikke optimal om foråret.

Islandsk ryle: En gigantisk dag den 27/5 med ca. 40.000 trk. af Små Kobbersnepper, Strandhjejler og Islandske Ryler. Foto: Preben Berg

TERNETRÆK I SÆRKLASSE

Også trækket af ternere er i særklasse med 7.217 havterner og 1.974 fjordterner. Det kan måske undre, at der ikke er flere fjordterner, da det umiddelbart virker naturligt, at de finske og russiske søer bliver fyldt op via Femern Bælt og Østersøen, men fjordterne trækker åbenbart i stor stil via Nordsøen og Skagen.

Mindre antal blev registreret af dværgterne med 106 eksemplarer og splitterne med 245 fugle. Sortterne har potentiale ved Hyllekrog med 471 individer i 2008. Arten floppede dog med blot 76 fugle på lokaliteten i 2009.

Bedste vind for ternerne er som regel ganske svag vind fra retninger mellem Ø og SV. Det virker dog som om, at vindretningen ikke har den store betydning for ternerne, men derimod som regel mest for observatøren, da fuglene er langt lettere at opdage i modvind, når de kommer ret lavt over havet, mens de i medvind trækker højt og spredt.

En observation kan i den forbindelse give stof til eftertanke. 28. maj blev 58 fjordterner fundet kredsende i cirka 100 meters højde tæt på kysten. Vinden var VNV med en styrke på 10 m/s. Pludselig så det ud til, at ternerne kom ind i en ekspreselevator, hvorved de steg til mindst 5–600 meters højde i løbet af ganske få sekunder. Disse nu bitesmå prikker af trkkende ternere har man ikke en jordisk chance for at opdage under normale omstændigheder. Eksemplet giver måske en idé om, hvor meget man kan overse på et træksted.

SPARSOMT SPURVEFUGLETRÆK

Som ventet gjorde spurvefuglene ikke meget væsen af sig, da kun ganske små træktalet blev noteret.

En total på 17 trækkende eller rastende gulirisker samt 60 trækkende sortkrager er det mest bemærkelsesværdige.

Med opførelsen af havvindmølleparken Rødsand 2 og den faste forbindelse over Femern Bælt kan noget af det fortrinlige vandfugletræk måske blive betydeligt forringet.

90 vindmøller på 110 meters højde er i øjeblikket ved at blive stillet op ud for Hyllekrog over et areal på 35 kvadratkilometer.

De nærmeste møller vil blive placeret blot 1,7 kilometer fra Hyllekrogtangen umiddelbart uden hensyntagen til landskabelige forhold og fugletræk.

Dertil kommer Rødsand 1, der dækker 24 kvadratkilometer, og som allerede er opført lidt længere østpå.

Hvad der sker, når fuglene skal passere alle disse møller er uvist. Normalt passerer vandfugle kun i ringe grad ind imellem vindmøller, men om de i dette tilfælde alligevel vil forsøge, eller om de vil dreje langt mod syd endnu længere ude i Femern Bælt vil kun tiden kunne vise.

Nogle arter vælger dog nok i langt større udstrækning at krydse over Hyllekrogtangen og undvige ”vindmøllehavet”. Bedre bliver det heller ikke med en bro tværs over Femern Bælt. Broen vil virke som en gigantisk barriere over denne fuglemæssige motorvej.

Tak til Troels Ortvad og Thomas W. Johansen for mange tips, når noget var på vej fra Rødby Havn, og til Louis A. Hansen for oplysninger vedrørende Gedser Odde.

Fjordterne: Også Fjordterne gjorde sig bemærket med 1.091 trk. den 16/5. Foto: John Larsen